

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJA PTUJ

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: »DOM OF«, PTUJ, Prečernova ulica, soba 19. CEK. RAČUN: NARODNA BANKA PTUJ 643-90603-3 TELEFON: 143 in 168 — POŠTNI PREDAL: PTUJ

Leto II. — Štev. 12

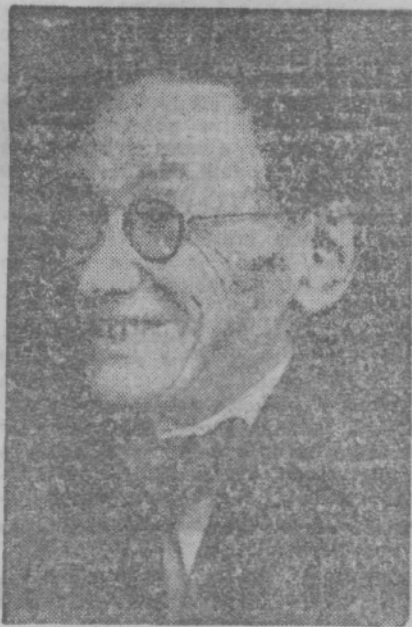
Izhaja štirinajstdnevno

Ptuj, 16. junija 1949

Mesečna naročnina din 6.—

Cenz din 3.—

Ob smrti pesnika

Otona Župančiča

Pokojni veliki pesnik je bil rojen leta 1878 na Vinici v Beli Krajin. Osnovno šolo je obiskoval v Dragatušu in Novem mestu, gimnazijo je končal v Ljubljani. Potem je odšel na Dunaj študirat zgodovino in zemljepis. Po končanem študiju je nekaj časa poučeval na prvi državni gimnaziji v Ljubljani, nato pa je odpotoval v Nemčijo in Francijo, kjer se je zadržal vse do leta 1910, ko se je za stalno preselil v Ljubljano. Bil je dramaturg Deželnega gledališča, v letu 1913pa je postal arhivar mestnega arhiva.

Po prvi svetovni vojni je bil zopet dramaturg, pozneje pa upravnik Narodnega gledališča v Ljubljani. Ob ustanovitvi Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani je postal njen redni član in upravnik Zavoda za kulturo slovenskega jezika.

Pesniško delo pokojnega Župančiča sega v njegova gimnazijska leta. Svoje pesmi je objavil v raznih revijah ter pesnil prav do svojih poslednjih dni. V slovenski literaturi je ime pesnika Župančiča neizbrisno. Pesniške zbirke »Čaša opojnosti«, »Čez plan«, »Samogovori«, »Lahkih nog naokrog«, »Cicibans«, »Sto ugank«, »V zarje Vidove«, »Veronika Deseniška« in druge nam dajejo sliko njegovega neumornega pesniškega udejstvovanja. Poleg svojega izvirnega dela je prevajal še Shakespearea ter dolgo vrsto drugih evropskih avtorjev.

Oton Župančič je bil vedno povezan s svojim narodom, ga poslušal in izražal njegove želje in hotenja. Tako mu je ostal zvest tudi v času narodnoosvobodilne borbe, še več, bil je pesnik osvobodilnega boja.

Po osvoboditvi je sodeloval pri graditvi domovine s svojim pesniškim peresom, v političnem življenju pa kot član Izvršnega odbora OF, član Prezidijske ljudske skupščine LRS in kot ljudski poslanec Sveta narodov ljudske skupščine FLRJ. Za velike zasluge pri dvigu umetnosti in kulture mu je bil ob sedemdesetletnici rojstva podeljen častni naslov »ljudski umetnik«, istočasno pa je bil promoviran za doktorja h. c. ljubljanske univerze. Odlikovan je bil z Redom narodne osvoboditve I. stopnje in Redom bratstva in enotnosti I. stopnje.

Ljudstvo ptujskega okraja se v svojem čustvovanju pridružuje vsemu slovenskemu narodu ter se klanja spominu velikega človeka, umetnika in patriota — Otona Župančiča.

Prosvetni delavci ptujskega okraja so kljub težavam dosegli v preteklem šolskem letu lepe uspehe

4. junija 1949 se je vršil v Mladiki v Ptuj sestanek vsega članstva Sindikata prosvetnih delavcev Jugoslavije za ptujski okraj. Sestanku je prisostvoval zastopnik Min. za prosveto vlade LRS tov. Bračić, poverjenik za prosveto pri OLO Ptuj tov. Mauser ter oba okrajna prosvetna inštruktorja.

Predsednik sindikata tov. Majcen je referiral o delu drugega kongresa SPDJ, iz katerega je bilo razvidno, da prosvetni delavci kljub težavam dosegajo pri svojem delu lepe uspehe.

O govoru podpredsednika zvezne vlade Edvarda Kardelja o novem zakonu o ljudskih odborih je govoril tov. Mauser. V diskusiji, ki je sledila so temeljito pretresli vprašanja, ki so marsikateremu še onemogočala razumevanje informbirojevske kritike Ob zaključku diskusije o tem vprašanju je govoril še tov. Bračić, ki je poudaril, da si morajo biti predvsem prosvetni delavci, kot vzgojitelji mladine, še prav posebno o tej stvari na jasno. Do potrebne jasnosti pa morajo priti z lastnim mišljenjem in presojanjem ker mi moramo imeti ljudi, ki ne bodo samo slenc, verovali temveč zavestno prišli do pravih spoznanj. Borba proti revizionizmu nauka Marksa. Za razumevanje te borbe je potrebna teme-

lji študij, ker je le tako mogoče kritično presoditi informbirojevsko kampanjo.

Pregled strokovnega dela prosvetnih delavcev ptujskega okraja je dala tov. Kanclerjeva. Kot aktivni borci za izgradnjo socialističnega človeka se prosvetni delavci zavedajo, da je za večji uspeh in napredek njihovega dela potrebno poznati vse okoliščine, ki pospešujejo in ovirajo delo šole. Kljub pomanjkanju učnih pripomočkov, zvezkov, pomanjkanju učiteljsva in izrabljanju otrok za delo, so bili v preteklem šolskem letu doseženi postavljeni cilji. V sodelovanju s pionirsko organizacijo in roditeljskimi sestanki ter z izpopolnjevanjem pouka se je dvignil šolski obisk in doseženi boljši učni uspehi kot v lanskem šolskem letu. Osnovni pogoj za boljše delovne uspehe je socialističen odnos učiteljev, učencev in staršev do šole in učenja, za to so sprejeli sledeče sklepe: intenzivneje kot do sedaj se bodo izpopolnjevali z ideološko-političnim in strokovnim študijem; poglobili bodo vzgojno delo s starši, da bodo postali njihovi sodelavci v vzgoji novih ljudi; še tesneje bodo sodelovali s pionirsko organizacijo; temeljito bodo študirali vprašanje socializacije naših vasi, da bodo lahko pravilno tolmáčili podeželskemu ljudstvu vse prednosti in nujnost

V „Tednu tehnike“

je imelo ljudstvo ptujskega okraja priliko spoznati pomen tehnike za naš gospodarski razvoj

»Spoznati tehniko in jo odvladati« je dejal tov. Tito na prvem kongresu LT v Beogradu. Da bi se tudi ljudstvo ptujskega okraja približe seznanilo s pomenom tehnike, ki igra pri graditvi naše države še posebno veliko vlogo, ker pomaga dvigati produkcijo, zmanjšuje delovni čas, krepi obrambno sposobnost države ter posredno dviga družbeni življenjski standard, je Okrajni odbor ljudske tehnike organiziral v preteklem tednu dvoje razstav kmetijskih strojev, večje število izložb, vrsto predavanj z in brez filma ter več akcij delovnih kolektivov za popraviljanje strojev in približanje tehnike ljudstvu.

V Ptuj je bila 5. junija 1949 otvorjena razstava kmetijskih strojev. Razstavljeno so bili vsi mogoči kmetijski stroji ter njih razvoj od lesenega pluga do samovezačice. V posebnem oddelku je bil prikazan razvoj tehnike v naši JA. Razstava je vzbudila veliko zanimanje, ker jo je obiskalo nad 4000 ljudi.

V 17 izložbah so društva in klubi tehnike iz Ptuja pokazali razvoj in tehnično popolne izdelke obrti in industrije. Posebno pozornost je vzbujala izložba »Vodograda«, ki z načrti in skicami kaže

način regulacije in melioracije Prekmurja, ki bo na ta način postalo žitnica Slovenije. Prikazani so tehnični ukrepi, ki nam bodo omogočili spremeniti 50.000 ha zemlje v najrodovitnejša tla. »Pletarna« je razstavila svoje izdelke, ki presenečajo po svoji okusni izdelavi. Del. drž. železnice v Ptuj je razstavila tehnično popolno izdelano razno orodje. Fotoamaterji so pokazali lepe posnetke spominskih plošč, zadrudnih domov itd. Razstavljeno je bilo še mnogo drugih izdelkov raznih krožkov LT.

Tudi podeželje ptujskega okraja je bilo s filmom in predavanji seznanjeno s tehničnim napredkom. V Markovcih je bila odprta razstava kmetijskih strojev, ki je povzročila veliko pozornost. V ostalih krajih so se vršila predavanja, si so seznanjala ljudstvo o napredku tehnike z ozirom na gospodarsko udejstvovanje v dotičnem kraju, n. pr. v Zavrču in Podlehniku o uporabi strojev v vinogradništvu, v Jeruzalemu in Litmerku o strojih v vinogradništvu in sadjarstvu, ter drugod.

V okviru akcij delovnih kolektivov na vasi je kolektiv Delavnice drž. žel. v Ptuj obiskal KOZ v Sobotnicah in iz-

vršil popravilo kmetijskih strojev in mnogo drugih tehničnih del.

V 12 krajih je bil predvajan opek film s predavanjem o delovanju benzinskega motorja ter film: Od volne do blaga.

Z rezultati »Tedna tehnike« v ptujskem okraju smo lahko zadovoljni, vendar ne smemo pri tem ostati. Vsekakor se pa zanimanje za tehniko v našem okraju vse bolj širi, kar je razvidno iz vedno novih ustanovitev organizacij LT. Ta bo tudi v ptujskem okraju opravila svojo nalogo: ponagali bo dvigniti tehnično raven našega gospodarstva ter s tem podkrepila neodvisnost države in boljše življenje vseh naših delovnih ljudi.

B. N.

V Desencih-Levanjcih, v Vintarovcih in Prvencih so ustanovljene kmetijsko-obdelovalne zadruge

V Desencih je bila dne 11. junija 1949 ustanovljena kmetijsko-obdelovalna zadruha. V zadruhu je vstopilo 22 družin z nad 60 družinskih članov. Za začetek imajo 337 ha zemlje, ali nad 66% obdelovalne površine krajevnega ljudskega odbora. Imajo 35 konj, 26 krav, 18 volov, mlade plemenske goveje živine 45 komadov in 98 plemenskih svinj. Novoustanovljena kmetijsko-obdelovalna zadruha Desenci-Levanjci je med največjimi zadrugami ptujskega okraja.

V Vintarovcih so dne 12. junija 1949 ustanovili kmetijsko-obdelovalno zadruhu. Dvanajst družin z nad 47 družinskih članov je združilo svojo zemljo. Zadruha ima okrog 125 ha zemlje, 20 glav goveje živine, 25 svinj in nekaj konj. Izvolili so upravni in nadzorni odbor, za predsednika zadruge pa je bil izvoljen tov. Mirko Janez.

Dne 12. junija 1949 so tudi v Prvencih ustanovili kmetijsko-obdelovalno zadruhu, v katero je vstopilo 12 družin. Zadruha ima nad 118 hektarjev zemlje, od tega ornice 46 ha. Imajo 45 glav goveje živine, 16 konj ter ostalo živino. To je po vrsti petnajsta kmetijsko-obdelovalna zadruha v ptujskem okraju. V prihodnjih dneh bo ustanovljena še vrsta zadrug. Pripravljalni odbori vrše zadnje priprave za občne zbere. Z vedno novimi kmetijsko-obdelovalnimi zadrugami bodo delovni kmetje ptujskega okraja dokazali, da ne marajo zastajati za delovnimi kmeti v naši državi, ki so že stopili po poti socialistične rekonstrukcije našega kmetijstva.

Resnih obrazov so prihajali delovni kmetje in kmetice iz Desenc in Levanje na ustanovni občni zbor obdelovalne zadruge. Vedeli so, da bodo še istega

kolektivnega obdelovanja zemlje v korist skupnosti, pa tudi za dvig življenjskega standarda posameznih delovnih kmetov.

Ob zaključku sestanka so bile razdeljene nagrade najboljšim učiteljem-voditeljem pionirskih odredov. Nagrade so prejeli: Grm Bibijana, Cirkulane: Čokl Elizabeta, Gorišnica; Vitori Srečko, Središče; Dobovnik Mara, Malšperk; Pišek Lovro, Hum; Štiglic Marija Hajdina; Pavlovič Zvonka, Rodni vrh; Spend Avgust, Grajena; Soster Vera, Ptujška gora; Jurček Zofka, Markovci; Zerač Franjo, Žetale. Š. K.

Mladina Jugoslavije!

Se bolj strni svoje vrste in utrdi svojo enotnost v borbi za uresničenje dostojnega življenja mladih in za srečo, neodvisnost in napredek Jugoslavije. Iz Prvomajskega proglasa CK KPJ.

dne rešili važna vprašanja. Prišepetavanju, ki je govorilo proti ustanovitvi zadruge, že itak niso več verjeli »Kaj boš pustil svojim otrokom?« je prišepetaval boljšemu življenju sovražnega glasa ter še nešteto drugih podobnih neumnih vprašanj je bilo postavljeno. Toda ljudje iz Desenc in Levanje so že napravili bilanco o svojem dosedanjem delu. Delavni ljudje so to. Ne moti jih več prišepetavanje o doti za otroke, ker vedo, da če zapuste otrokom cvetočo zadruho z lepo obdelanimi polji, z lepo živino, z urejenim gospodarstvom, da jim zapuste dovolj. Vedo, da jih v zadruhi ne bodo več mučili skrbi, odkod bodo dobili delovno silo, kako bodo zadostili odkupu in rešili ostala gospodarska vprašanja razdrobljenega kmečkega gospodarstva. V zadruhi bodo vsa ta vprašanja rešena s planškim gospodarskim načrtom. Zato se jim lica ob razlaganju pravil zadruge počasi jasijo. Če pred ustanovnim občnim zborom so razpravljali o zadruhi na sestanku, sedaj razčiščujejo le še preostala nejasna vprašanja. Med družniki nastanejo od časa do časa med diskusijo skupine, ki živahno razpravljajo o raznih gospodarskih problemih, ki bodo na nje naleteli. Tako se poglobe v ta razmišljanja, da jih je treba spomniti, da morajo rešiti še vrsto vprašanj.

Mladi zadrudnik Zampa Janez se le redkeje oglašaj besedi, vendar vsaki-krat pove tehne stvari. Revolucionaren tant je to. Sedaj, ko vidi, da se mu je

izpolnila želja in da je zadruha ustanovljena, je zadovoljen. Sedaj ima še samo eno željo: postal bi rad član Komunistične partije. S svojim delom v zadruhi, z vgladnim obnašanjem in poštenostjo, predanostjo in temeljitimi študijem bo dokazal, da je vreden prišepetav se med zavedne graditelje lepše bodočnosti svojega ljudstva.

Ob izvolitvi upravnega in nadzornega odbora se diskusija malo zavleče. Predsednik pripravljalnega odbora za ustanovitev zadruge tov. Zelenik se ne more ubraniti soglasni volji zadrudnikov, da bi postal predsednik nove zadruge. Tudi ostale člane upravnega in nadzornega odbora so si soglasno izvolili. Ko so rešili še vprašanje ohišnic in višino kreditov, so bili zadrudniki že dobro razpoloženi. Ob razpravi o milijonskih kreditih so ugotovili, da sami niso vedeli, kako so bogati.

Ime zadruge bodo določili na prihodnjem sestanku. Ko so rešili še nekatere probleme zadržane organizacije, so se živahno razpravljajoče razhajali po domovih.

Delovni kmetje Desenc in Levanje so združili zemljo in delovne moči, da bi skupnostni in sebi pomagali k boljšemu življenju. U.

LJUDSKA INTELIGENCA!
Neumorno delaj pri dviganju našega kulturnega življenja, razvijaj znanost in vlagaj vse svoje sile pri odkrivanju novih znanstvenih izumov, ki bodo olajšali delo ljudi in pospeševali razvoj naše domovine.

V neizprosni borbi proti kolodarskemu hrošču se odraža skrb za prehrano

Odkar se je po Evropi razširil krompir, so prenehale pogoste lakote med evropskimi narodi in danes je krompir v mnogih deželah osnovna hrana. Tudi naša slovenska zemlja je znana po tem, da bogato rodi okusen krompir, ki predstavlja zelo pomemben artikel ljudske prehrane v naših krajih. Za nas bi bil torej težek udarec, če bi nam iz karkršnega koli vzroka krompirja primanjkovalo.

Kakor je krompir priljubljena hrana ljudem in živini, ga prav tako rabijo za hrano številne majhne živalce in rastlinice (boleznih-plesni), ki jih mora človek preganjati kot svoje najhujše sovražnike, ker mu kot zajedalci in bolezni odjedajo vsakdanjo hrano. Med vsemi temi najhujše pustošijo krompir hrošč ali krompirjevec, seveda tam, kjer se naseli. Ni čudno, da se je raznesel po vseh de-

želah paničen strah pred tem zajedalcem, ko se je v polovici prejšnjega stoletja razširila vest, da hrošč v Ameriki nezadržno napreduje in na svoji poti uničuje vse krompirjeve nasade. V naših krajih se je pojavil malo pred koncem druge svetovne vojne. V ptujskem okraju pa se je skušal razmnožiti nansko leto na področju štirih krajevnih ljudskih odborov. Takoj potem, ko je bil ta varni sovražnik krompirišč odkrit, so bili storjeni vsi potrebni ukrepi, da se z vsemi možnimi sredstvi in razpoložljivimi delovnimi močmi zaduše nje ova gnezdišča. Letos ga še ni na mestih, kjer se je pojavil lansko leto. Ker na obstoja možnost, da se je že v lanskem letu preselil še dalje v sosedne kraje, ne odbore, moramo biti zelo pozorni in moramo založiti vse svoje moči, da ga (Nadaljevanje na 2. strani)

Mestna ekonomija rešuje v precejšnji meri vprašanje dodatne preskrbe

Za ustvaritev dodatnih virov živil za prehrano ptujskega prebivalstva je Mestni ljudski odbor v Ptuj ustanovil v letu 1946. mestno ekonomijo. Tekom razvoja je ekonomija prešla vse faze začetnih težav pa do današnjega stanja, ko predstavlja že močan faktor v pogledu preskrbe mesta Ptuja, predvsem njegovih socialnih ustanov. Mestna ekonomija dobavlja prehranske predmete Domu dojenčkov, DID-u, Dijaškemu domu, Delavsko-uslužbeni restavraciji, Mestnim gostinskim podjetjem ter na trg. Tudi ptujsko bolnišnico v precejšnji meri oskrbuje mestna ekonomija. Z druge strani pa pojav kmetijskih pridelkov iz mestne ekonomije na trgu znatno pospešuje padec cen pridelkov privatnikov, kmetov-spekulantov, ki hočejo izkoriščati pomanjkanje pridelkov za navijanje cen.

Ob lanskoletni žetvi je ekonomija pokazala vse prednosti velikega kmečkega gospodarstva pred malim, predvsem v visokih hektarskih donosih. Pšenice so pridelali skoraj 22 mtc na hektar. Tudi ostale kulture so pokazale visoke hektarske donose. Veliko pozornost posveča vodstvo ekonomije pridelovanju površin in živinoreji. Na lepo urejenih gredah ekonomije vidimo na tisoče grmov solate, paradižnikov, paprike, kumar itd., ki jih vrtnar Cigler Franc lepo neguje. V tem delu mu pomaga Senčar Ivana. Posebno pozornost sta posvetili pridelovanju zgodnjega krompirja, ki je prišel te dni že na trg. Precejšnje površine imajo tudi pod poznim krompirjem.

Ekonomija ima 7 konj, ki jih nadzoruje in z njimi opravlja delo tov. Safranko Andrej. Zelo je ponosen na dvoletno zrebico, ki ji posveča posebno pozornost. Ko bo ekonomija dobila traktor, bodo število konj znižali na štiri. V govedoreji so letošnji plan že presegli. Rede krave pingavske pasme, med njimi sta samo dve montafonki. V Ormožu so nabavili bika, ki s svojo orjaško postavo vzbudi zanimanje vsakega obiskovalca. Okrog 800 kg je težek. Tov. Kranjc Jože, ki s svojo ženo Marijo krmi in nadzoruje govejo živino, pravi, da je dosti mirnejši od manjšega.

Vodstvo ekonomije namerava kapaciteto v proizvodnji živinoreje v dolednem času povečati. V ta namen preurejuje goveji hlev tako, da bodo pridobili prostor še za 16 glav. Svinjake pa bodo modernizirali in instalirali vodovod. Tov. Rojko Ivana bo imela potem lažje delo.

V letošnjem letu ustanovljeni kokošji farmi je tov. Vertičeva posvetila vse svoje zanimanje. Piščanci so, dokler so še majhni, zelo občutljivi za toplotne izpremembe. Za to je treba včasih tudi ponoči pogledati, kako se počutijo. Okrog 30 stopinj mora znašati temperatura v njihovih prostorih in je potrebno ob mali večji vremenski izpremembi zakuriti peč. Kurjereja ima na ekonomiji velike možnosti razvoja.

Vrste vzorne negovanih vretenčastih drevesc hrušk nas spominjajo na umnega sadjarja. Nad 400 visokodebelnih sadnih dreves ekonomije goji sadjar Novak Jože.

Ekonomija nudi s svojim zunanjim izgledom videz smotrno vodena gospodarstva. S svojim razvojem bo nudila delovnim ljudem mesta Ptuja vsak dan več, kar oni od nje tudi pričakujejo.

T. U.

OPOZORILO!

Današnji številki prilagamo položnice. Prosimo vse naročnike, ki še niso poravnali naročnine, da to čimprej storijo, ker jim bomo v nasprotnem slučaju primorani list ustaviti. Kdor ne ve, koliko znaša njegov dolg, naj se zgleda v upravi lista. Event. potrdila o plačilih naj prinese s seboj. Položnice prilagamo vsem, tudi tistim, ki so že poravnali naročnino.

Uprava.

Popravki

V 11. številki, na prvi strani v članku: Borbeni člani Osvobodilne fronte gredo v gozdno akcijo v pomoč planskemu gospodarstvu, pod sliko tovarišice, mesto: Tov. Kidričeva je komandant brigade v Slovenj Gradcu, pravilno: Tov. Vidovičeva je komandant brigade v Slovenj Gradcu.

V isti številki k članku: Teden prometa bo od 5. do 12. junija 1949 na drugi strani popravljamo in s tem sporočamo, da je teden prometa preložen na čas od 12. do 19. junija 1949.

Na četrti strani pod naslovom članka: V borbi proti jetiki — v borbi za ljudstvo, mesto: Dr. Houška Hinko, pravilno: Dr. Houška Mirko.

Sind. kulturno-umetniško društvo »Jože Lacko« Ptuj, sprejme takoli:
 4 violiniste,
 2 violiste,
 1 flavtista (C in Des),
 2 klarinetista B,
 1 oboe,
 1 krilovko B,
 2 trobenti Es
 in poklicnega dirigenta za orkester in godbo. — Stanovanje zagotovljeno!
 Ponudbe poslati na naslov: Gregorc Jože, ravnatelj državne glasbene šole v Ptuj.

Kmetijski svetovalec

Rja na žitih

Dipl. ing. Zorec Egon

Najbolj znana rja na žitih je progasta ali travna rja (*Puccinia graminis*), ki napada poleg pšenice, ječmena, rži in ovsa tudi razne trave. Rja neke žitne vrste pa v splošnem ne okuži druge, marveč imamo pri travni rji specializirane oblike, ki so se prilagodile gotovim rastlinskim vrstam. Posebno progasta rja, ki jo najdemo na pšenici, lahko okuži tudi piriko, ne more pa okužiti n. pr. ovsa. Druga oblika napada rž in ječmen, tretja pa oves in razne trave (lisičji rep itd.). Na vseh delih obolelih rastlin, posebno pa na listnih nožnicah se pokažejo v mesecu juliju rjave, pozneje črne prašnate proge. To so kupčki poletnih, oziroma zimskih trosov itd.

Znano je, da imajo rje več vrst trosov. Poleti se razvijajo iz glivične steljke, ki raste med stanicami rastline, poletni trosi, ki so navadno rjave barve. Ti okužijo takoj, če so pogoji ugodni (vlažno, toplo) drugo rastlino in njene dele. To se ponovi večkrat in se bolezen lahko v kratkem času silno razširi. Iz iste steljke zrastejo pozneje zimski trosi, ki tvorijo navadno črne kupčke. Zimski trosi prezimijo in okužijo spomladi mlade rastline, ki se na njih bolezen pokaže v obliki rumenih časič, ki jih tvorijo pomladanski trosi.

Najbolj znana rja na žitih je progasta ali travna rja (*Puccinia graminis*), ki napada poleg pšenice, ječmena, rži in ovsa tudi razne trave. Rja neke žitne vrste pa v splošnem ne okuži druge, marveč imamo pri travni rji specializirane oblike, ki so se prilagodile gotovim rastlinskim vrstam. Posebno progasta rja, ki jo najdemo na pšenici, lahko okuži tudi piriko, ne more pa okužiti n. pr. ovsa. Druga oblika napada rž in ječmen, tretja pa oves in razne trave (lisičji rep itd.). Na vseh delih obolelih rastlin, posebno pa na listnih nožnicah se pokažejo v mesecu juliju rjave, pozneje črne prašnate proge. To so kupčki poletnih, oziroma zimskih trosov rje.

Znano je, da imajo rje več vrst trosov. Poleti se razvijajo iz glivične steljke, ki raste med stanicami rastline, poletni trosi, ki so navadno rjave barve. Ti okužijo takoj, če so pogoji ugodni (vlažno, toplo) drugo rastlino in njene dele. To se ponovi večkrat in se bolezen lahko v kratkem času silno razširi. Iz iste steljke zrastejo pozneje zimski trosi, ki tvorijo navadno črne kupčke. Zimski trosi prezimijo in okužijo spomladi mlade rastline, ki se na njih bolezen pokaže v obliki rumenih časič, ki jih tvorijo pomladanski trosi.

Nekatere rje razvijajo vse trosne vrste na isti rastlinski vrsti, druge pa pomladne trosne na popolnoma drugih rastlinah kot poletne in zimskie. Med te spada tudi progasta rja. Zimski trosi, ki so ostali preko zime na žitnih rastlinah ali na travah na prostem, spomladi vzkalijo in okužijo mlade liste češmina, na katerih se pokaže bolezen v obliki rumenih oteklin. Šele spomladi trosi s češmina okužijo zopet žita in trave in sicer že starejše rastline. Zimski trosi pa ne morejo na noben način naravnost

okužiti onih rastlinskih vrst, na katerih so se razvili.

Iz navedenega dejstva so skleпали, da se more preprečiti razvoj progaste rje na žitu, če uničimo češmin. V raznih državah so izdali zakon, ki določa, da se morajo odstraniti vsi češminovi grmi v oddaljenosti 100 metrov od polj. Ti ukrepi so imeli prav dobre uspehe v severnih deželah, manjše pa v južnih. Raziskovanja so dognala, da je temu vzrok v tem, da v krajih z ostro zimo rja ne more prezimiti drugače kot v obliki zimskih trosov, v krajih s toplejšo zimo pa lahko prezimijo tudi poletni trosi, bodisi na svežih rastlinah žita ali na travah. Ti trosi potem neposredno okužijo iste rastlinske vrste.

Nekateri so domnevali, da se rja prenaša s semenom, vendar se to še ni posrečilo dokazati. Pri razširjenosti progaste rje tudi nima nobenega pomena riasta slama, ki ostane čez zimo na suhem, n. pr. v skednju, ker taki trosi spomladi ne vzdale in ne morejo povzročiti okuženja.

Trose prenaša z ene rastline na drugo veter. Često se bolezen razširi v kratkem času v toliko meri, da ne ostane na rastlinah noben del zdrav. To se zgodi, če so ugodni pogoji za razvoj poletnih trosov, toplo in vlažno vreme. Rja je namreč pravi zajedavec, čigar steljka raste v notranjost napadene rastline, si jemlje hrano iz nje in jo končno uniči. Ker listi predčasno odmrso, se tudi zrno ne more normalno razviti.

Poleg progaste rje, ki je pogosta pri nas posebno na pšenici in ovsu, imamo še druge vrste rje na žitih. Veliko škodo prizadeva pšenici pšenična rja (*Puccinia triticea*), ki se čisto pojavlja posebno na listih. Poletni trosi tvorijo rjave kupčke, manjše kot pri travni rji. Na ovsu najdemo skoro vedno ovseno rjo (*Puccinia coronifera*). Poletni trosi tvorijo kupčke oranžaste barve. Pomladni trosi te rje se razvijajo na trnjevi krhliki. Na rži nastopa ržena rja (*Puccinia dispersa*), na ječmenju pa ječmenova rja (*Puccinia duplex*).

Ponekod dela veliko škodo na žitih, posebno na pšenici, rumena rja (*Puccinia glumarum*). Pri nas je redkejša, veliko škodo pa povzroča v Vojvodini.

Zanesljivih sredstev proti žitni rji ni. Neposredno delujočih sredstev sploh ne poznamo. Posredno skušamo varovati žita pred rjo s tem, da upoštevamo lego, kakovost tal, gnojenje, čas setve ter vse vplive za razvoj te bolezni. Priporočila se:

- lega naj ne bo vlažna, senčna in zaprta,
- zemlja mora biti dobre kakovosti in dobro obdelana,
- gnojenje s fosforinimi gnojili,
- obilno gnojenje z dušikom pospešuje rje,
- zgodnja setev,
- setev s strojem.
- odstraniti je treba iz bližine polj vse one rastline, na katerih se razvijajo pomladni trosi rje ki menjajo gostitelja (češmin, krhlika).

Krompirjeva plesen

Dipl. ing. Zorec Egon

O važnosti krompirja v pogledu prehrane in uporabe v industriji ni potrebno razpravljati. Vemo, da je eden glavnih prehranjevalnih produktov, vidno in važno vlogo pa igra tudi na velikem področju gospodarstva — v industriji špirta.

Moj namen je, da tokrat v nekaj stavkih opišem glavnega in največjega glivičnega sovražnika krompirja, plesen (*Phytophthora infestans*), ki je najbolj razširjena krompirjeva bolezen. V Evropi so jo poznali že leta 1830. Prinešena je bila iz države Chile z guano gnojem. Krompirjeva bolezen se pojavlja vsako leto. Njena večja ali manjša aktivnost zavisi od vremenskih pogojev in od večje ali manjše odpornosti rastline same. Bolezen napada liste, steblo in gomolje. Pojavi se nekako v sredini poletja. Takrat opazimo na robu lista temnorjave, včasih tudi črne pege, ki se vedno bolj širijo. Ščasoma se okužijo vsi zeleni deli rastline, ki so važni za proizvodnjo škroba. V vlažnem vremenu in ob ugodnih pogojih postane cel rob lista bel. To so takozvani konidijski nosilci s konidijami, ki se razvijajo iz micelije v listu. Le-ta prodre skozi listne reže v notranjost, v listu samem pa razvije haustorije, s katerimi parazit sesa hrano. Te limonasto rumene konidije na konidijskih nosilcih odpadejo, veter pa jih raznaša na zdrave rastline. Razvoj gre dalje, nastopijo zoospore (6—16), katere se gibljejo s takozvanimi cilijski. Tekom časa te cilijske odpadejo, sklijejo v ključno cev, ki ponovno prodre skozi listno režo v list. Parazit napada tudi steblo in po njem gomolje. Na gomoljih vidimo inficirana mesta. Meso zatemni, v medprostorihih celic se razvija nova razvojna stopnja glivice-hife. Pri veliki vlaži se pojavljajo konidije tudi na gomoljih v obliki bele prevleke.

Bolezen se najbolj širi v vlažnem in toplem poletju. Najugodnejša temperatura za razvoj zajedalca je 20—22 stopinj C. V takšnih pogojih se po nekaj dneh razvijajo konidije in zoospore. Na dušiku bogata in lahka zemlja pospešuje razvoj bolezni, medtem ko ga fosforne snovi in težka tla zdržujejo.

Razne vrste krompirja so različno odporne, vendar sta klima in tla najvažnejša činitelja za to bolezen.

Kako očuvamo krompir te bolezni!

- z razkuževanjem gomoljev,
- s škropljenjem listov.

Razkuževanje gomoljev. Gomolje pet tednov pred saditvijo namakamo 24 ur v 2% bardoški brozgi, potem jih operemo v čisti vodi in osušimo. Dogodi se, da brozga uniči katero očesce, ali se poveča količina škroba. Glivice v gomoljih pa je mogoče uničiti s toploto 40 do 43 stopinj C v štiri urah, kar je pa v kmečkih gospodarstvih praktično težko izvesti.

Škropljenje listov. Liste škropimo z 1% bardoško brozgo, preden se je bolezen pojavila, ker je sicer vse trud zaman. Škropimo, čim opazimo prve znake bolezni. Po 3—4 tednih škropimo ponovno. Na 1 ha krompirjevega nasada rabimo 120—160 litrov brozge. Priporočila se škropiti v naprej, čeprav še ni bolezni, ker se škropljenje na vsak način izplača. Rast zelenih delov rastline se za tri tedne podaljša.

Kmetje in kmetice!

Trdno organizirani v zadrugah boste tem, ko dvigate te zadruge od nižjih k višjim oblikam, neprestano povečujoč budnost pred tistimi, ki so vajeni živeti od tujeja dela in pred vsemi sovražniki ljudske oblasti in zadržnega gibanja, z vsakim dnem zboljševali svoje življenje. Iz Prvomajskega progosa CK KPJ.

ZAHVALA

vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so našega navdse ljubljeneja sina in brata

Gregorec Jožeta

spremili na njegovi zadnji poti in darovali vence in cvetje.

Posebno zahvalo dolgujemo postaji NM Ptuj za krassen venec in spremstvo, ptujski godbi za ganljive žalostinke, tov. Živicu za poslovilne besede ob odprtem grobu, sodelavcem iz O.L.O. organizacijam ZB in mladine iz Grajene ter končno vsem, ki so na kakršen koli način skušali olajšati našo neizmerno bol.

Ptuj, 8. junija 1949.
Neutolažljivi starši in sestre.